

forma amb metàtesi *pissegat*.

CPT.: *Pessiga-nassos*.

Piscobabis, usual Princ., P. Val. i Bal., com a terme familiar [Lab. 1888, Vogel, no Lab. 1864, ni *SLitCosta*, Escrig 1851, ni *DAG*; DACEsp. 1884, ex. de l'andalús Juan Valera en Pagès, i del mall. AMAlcover i el tort. Moreira, en *AlcM*]; també Camps Merc., *Folkl. Men.* I, 196. MGadea insinua origen clerical: «pendre --- un *piscobabis*, que diuen els frares» (*T. del Xè II*, 23); veg. *DCEC/DECH* IV, 470b15ss.; formació burlesca pseudo-llatina, a base de *pisca* 'miqueta'. Potser d'una expressió sacristanesca *piscum labiis* 'un bocinet per als llavis'. Possiblement d'això també *pis-cot* (*AlcM*), mot eivissenc a comprovar.

Pessigolles: sense ser verament un derivat de *pessigar* en cap de les nombroses variants que presenta aquest mot, ni de cap dels seus paral·lels, es tracta també d'una creació expressiva, no sense relació amb el tipus PRTSIX- de 'pessigar', amb el significat del qual coincideix bastant. Sovint, com en *pessigar*, *-ic*, s'hi barreja un matís eròtic. Agrupo les principals variants.

A) Les documentades des de més antic, i amb formes més afines, en les llengües veïnes, comencen amb *k-*, anàlogament al cast. *cosquillas* i port. *cócegas*.

a) Així tenim *coceguelles* en Ant. Canals i en JRoig: «En casa mia / --- cascuna sesta / --- / moltes enteses / —O s'ho cuydaven— / --- / s'hi ajustaven; / també hi cridaven / jóvens sabits, / ben scaltrits: / lançats entre elles, / a *coceguelles* / ells començaven / ---»; «bé sé n'hi ha / de closes nades, / o no passades: / vérgens de dit, / no d'esperit / --- / ab *coceguelles* / o no sé com, / mas no sens hom / ni sens plaer, / fills saben fer; / ab natural / o manual, / cert, instrument, / se han obrir / ans del parir», *Spill*, 2834, 8672.

Es clar que això és bastant pròxim al cast. *cosquillas* [c. 1400], el qual a penes se'n separa més que pel que aparenta ser una síncope *KO-ÇE-K-* > *coske-*. A Pall-Ribagorça es mantenen formes semblants a les de JRoig; i en d'altres punts del P. Val. i de la Península n'hi ha d'altres variants un poc més diferents, però no gaire: *kosegîles* a l'Alta Vall Ferrera (Àreu, 1933), *koşegîtes* a Gavasa, prop de Benavarti (*BCEC* VI, 195); a Menorca *kósigā* o *kusigîtas*; més al Nord *cossegues*, a Sopeira (*Congr. Ll. Cat.*, 424).^B I en certs parlars gallego-portuguesos: *kóşegas* en la zona fronterera (Límia) entre Ourense i Tras-os-Montes (*VKR* XI, s. v.), port. *cócegas*, amb variants *cocégas* en el Minho, o *cóscas* allí i a Tras-os-Montes, gall. *còchegas* o *còxegas*.

b) En altres llocs, la vocal medial és ò i és accentuada, cosa que ja ens consta com a cat. des de 1507: «fer *cussogues*: titillare; *cussogues* titillation», Busa-N. 1507 (B-VI-1.59). Quasi igual encara a Eiv. «*cassogues*: *cosquillas*», PzCabre. Forma intermèdia amb *pessigolles*: *pessogues*, com a dial., Lab. 1840.

c) A les diverses zones val. hi ha variants, que se'n van diferenciant una mica més: *cosquelles* a la Font de la Figuera, *cuscanelles*, MGadea i Monòver («me pose un anell en el dit y no para de fe-me *cuscanelles*», *Canyissaes*, 37, 65), *cosquerelles* la forma val. avui més

corrent (Castalla, Font d'En Carròs, València, Morvedre); però a l'extrem N. *cassòmiques* (Vinaròs, *B DLC* IV, 198).

B) Les *pessigolles* tant com a les dones, però encara més sovint, es fan a les criatures: i a aquestes les fan a les aixelles, i potser més que enlloc al coll. En el cat. central, i de la major part del Princ., i a Mall. —i no deu ser casual— el mot termina com *coll* i el seu derivat *degollar*: *koşigôles* és com ho diuen a la major part de l'Alt Pallars: a Tor de Vall Ferrera, Vall de Cardós, Farrera, Vall d'Assua: «mirava el seu fillet, amb tota la dolcesa del món, i li feve amb la mà *cosigolles* a la planta d'aquells peüets», J. Lluís Pallarès (*Pastors i Estrelles*, p. 30). D'altra banda, mall. *cosigoies*: «em cerquen ses *cosigoies*», PdAPenya (*IdOr* I, 77).

C) en fi, en cat. or. i ross. predomina una forma que, almenys en aparença coincideix amb un cpt. de *pessigar* i *coll*: *poşigôles* en cat. central. És la forma dels nostres lexicògrafs des de Belv., i la que veiem en el primitiu o en derivats en EmVilanova, Pons Mass., Massó T., Coromines, Ruyra, JoCarner, PBertrana. Tanmateix en el bisbat de Girona es pronuncia *poşigôles* amb *-i-*, ja a Pineda [1959], Girona [1913 ---], Figueres i StFeliuG (*DAG.*); i en ross. així mateix, però amb *ó* tancada: *poşigôles* Banys d'Arles [1959]; i així ho escriví sovint (grafia afrancesada *-oulas*) A. Saisset: «me s'apropa, s'acata i me palpa la cama / --- / això que n'era d'agaçant! / Me feia un munt de *pegicoles!*», *Perpiny.*, 42, *Catal. del R.*, 107.

D) En parlars transpirinencs tenim formes també emparentades: algunes de les occitanes encara bastant anàlogues, per exemple lldg. *cassigoulà* «chatouiller» (Sauvages); les altres apartant-se més, però totes elles agrupables encara sota la rubrica de creació onomatopèica. Com posà de relleu Schuchardt, traçant-ne un quadro general: *BhZRPb.* VI, 40-41; *Litbl.* XL, 399; en sentit semblant Sainéan (*BhZRPb.* X, 44). En va Wartburg (*ARom.* IV, 267) i Ga. de Diego (*RFE* VI, 751-2; i *Dicc. Etim.* 1943-46) s'han entossudat a cercar-los derivacions de mots llatins (*CALCE*, *COXA*): ja Jud va rebutjar el *CALCICARE* de Wartburg donant la raó a Schuchardt (*Rom.* XLV, 569). I des de llavors i del meu *DCEC*, crec que la creació expressiva ha quedat definitivament acceptada.

Entre altres variants, escau distingir entre els tipus següents: a) T-T-L: llatí *titillare*; b) K-T-L o T-K-L: al. *kitzeln*, al. dial. *kutzeln*, angl. *tickle*; c) K-T-L: fr. *chatouiller*; d) K-T-K-L: prov. *catigoulà* 'fer *pessigolles*', *coutigo* 'pessigolles' (< *cotigol*). «Sus la branco ouunte plouro éu, pamens, a voulà: / —La cregnès dounc Bén, la *coutigo*? / éu ié fai de sa bouco amigo / Eh! coume ieu, dins lis ourtigo, / se descausso proun fes vous falié barrulà?», *Mireio* II, 41.4; «la fleirour di cantarido / --- mesclavo sa *coutigo* au treboulun de *flour*», «mélait sa titillation à l'odeur ---», *Calendau* XI, 38.7 (de nou *Calendau* VII, 46.2); i el verb *coutigà* (se *laisso coutigà* per lou Rose, *Calendau* I, 13.7), que deu ser anàlogic. En fi basc *kizikatu* (bnav.): «kitzeln, schüren, reizen» al costat del basc *kilikatu* 'fer *pessigolles*'